

Observatoriul este de două ori în
septimana, marea si sambata.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl.,
pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusa la casa
cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu
cu post'a in laintrulu monarchiei
pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl.
— In strainatate pe 1 anu 10 fl.
său 22 franci, pe 6 luni 5 fl. său
11 franci; — numeri singuratici se
dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie s'eu linia, cu
litere merunte garmondu, la prim'a
publicare câte 7 cr., la adou'a si a
trei'a câte 6 cr. v. a. si presto aceea
30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in
modulu celu mai usioru prin assem-
natiunile postei statului, adresate de
a dreptulu la Redactiunea Diariului
Observatoriulu in Sibiu.

Nr. 21.

Sibiu, 14/26 Martiu 1879.

Anulu II.

Deschidere de prenumeratiune dela 1/13 Aprile a. c.

Acei domni abonati carii s'au prenumeratu la „Observatoriulu“ numai pre câte trei luni, adeca până la 31 Martiu st. v., sunt rogati a'si innoi abonamentulu pe 1/13 Aprile, pentru-că se nu li se curme espeditiunea diariului.

Prețurile pe 3 luni până la 30 Iuniu st. v. este numai 2 florini val. austriaca, era pe urmatoriele 9 luni până la 31 Decembre 6 fl. In afara unde porto postei este duplu, diariulu nostru costa 22 franci pe 1 anu întregu, 11 franci pe 1/2 anu, sau in valuta austriaca 10 fl. pe 1 anu, 5 fl. pe 1/2 anu.

Precum amu anuntiatu de repetite-ori, prețurile se potu transmite in bilete de banca austriaca, sau in bilete ipotecarie romanesci, sub cuverta sigilata in regula, sau prin mandate (asemnatiuni) postali.

Tote abonamentele se adressedia de a dreptulu la Redactiunea „Observatoriului“ in Sibiu, piati'a mica Nr. 27.

In capital'a Bucuresti abonamentele se facu si la librari'a J. Szöllösy in piati'a teatrului.

In Craiova onoratu domnu professoru Sim. Mihalescu avu bunatate a lua asupra'si primirea si inaintarea de abonamente.

Espeditiunea de aici din locu se face cu mare precisiune; cu tote acestea totu se intempla unele neregularitati pe la posta; noi implinim cu tota placerea ori-ce defecte, numai se ni se arate in 8 zile, compute din diu'a in care ar fi trebuitu se ajunga cutare Nr. la adres'a lui.

Redactiunea.

Pasquille dela Galati contra romanilor din monarchia.

„Delfinulu“ din Galati este intemeiatu numai din Octobre a. tr. Indata dela inceputu elu s'a declarat pe facia de celu mai inverstunatu inamicu alu ministeriului, alu camerei actuale si alu intregi partide care se afla la putere in Romania'a, adscriendu'i tote relele, intocma in stilulu si manier'a, in care dn. avocatulu Pandeliu Popasu din Galati, de origine brasovenu, nepotu de sora

Foisiór'a „Observatoriului“.

Calusierulu.

(Urmare si fine.)

Asia o patiramu si cu „calusierulu“ in Pest'a. Unu jocu in care e esprimat atata eroismu, cavalerismu si perseverantia, nu pote, dupa luminatii domni de acolo se fia de origine romana (!) Ar fi indiedarnica ostene'la de a avisat pe domni acestia la originea nostra, la caracterulu romanilor antici, la rapirea Sabinelor, la joculu Saliiloru s. c. l. Pentru ei esista in privinti'a nostra numai o istoria, ceea dela Hunfalvy. Se ne marginim darsa si noi cu acesta ocaziune la acesta. Hunfalvy va concede ca in secolulu alu XVI se află prin Transilvania unu poporu, ce se numea „rumuni“. Hunfalvy va concede si aceea, ca totu pe tempulu acesta a esistat si unu anume Mihaiu Voda, carele a fostu asia ceva capetenie de „Rumuni“. Va concede Hunfalvy, ca dupa ce incetase inca in secolulu alu XVI prin tota Europa luptele de tauri, si turnirele cavaleriloru cu tauri, se inlocuira acestea mai alesu la curtile ginteii latine — Spania si Francia — cu productiuni de jocuri (salturi) sociali, precum e „Les lanciers dans la courte“ — joculu lancieriloru s. a. Va concede Hunfalvy ca pe tempulu acela domnia in Transilvania ticalosulu de Sigmund Bathori — primul tradatoriu alu autonomiei transilvane. Si deca le va concede acestea marele Hunfalvy, apoi lasamu se vorbesca mai departe scrietoriulu ungro-secuiu Dozsa Danielu*), carui'a de siguru ca nu i va inputa nice chiaru Hunfalvy ca ar fi daco-romanistu fanatisatu.

Acesta descrie firesce cu fidelitatea istorica a unui romantieru si cu obiectivitatea unui ungro-secuiu, rela-

*) in opulu istoricu „Kornis Ilona,“ Pest'a 1850, Heckenast Gustav.

alu episcopulu Ioanu Popasu, scrisese inainte cu vreo 5 ani contra ministeriului Catargiu famosulu seu memorialu adressatu principelui Carolu I, apoi si publicatu. Acesta inse este treb'a ddloru din colo de munti, ca se dea Europei in press'a loru spectacole de gladiatori desbracati. Ceea ce avemu se scimu noi este, ca in scurtu „Delfinulu“ se apuca si de romanii din monarchia, cu o ura si vendetta, demna de marinarii greci, carii iti infigu pumnariulu pe din dosu. Mai antaiu adeca in Nr. din 16 Novembre tavalindu prin tote noroiele press'a intraga din Romania'a, totu acelea se arunca si asupra nefericitei presse romanesci din monarchia, o insulta si denuntia guvernulu ungurescu pe redactorii dela doue diarie incetate, ca aru fi luat mereu subventiuni dela ministerulu Romaniei.

Redactorii acelorou foi periodice sunt in viatia, voru vedea ei cum voru scapa de abissulu spre care'i rapedi „Delfinulu“ cu acea apucatura de asasinu morale.

Trecendu preste alte insulte, venimu la Nr. de dumineca 25 Febr. st. v. alu „Delfinulu“, in care sub titlu „Romanii din Austro-Ungaria“ aduce unu pasquillu de 10 colone, plinu de incriminari vomite asupra totoruru romaniloru cati trecu de fruntasi ai natiunei nostre, incependu dela archiereii si cleru, pana la celu mai modestu literatu, professoru sau invetiatoriu, era falsificarea pe de intregulu a istoriei nostre contimporane de 32 de ani incóce, merge multu mai departe de catu la cei mai hostili diaristi renegati din B.-Pesta. Preste sute de documente, in totu authentice, trece cu buretele, substituindu in loculu loru fantasi'a si reutatea sa. Fiinduca pasquillulu lovesce la mai multe locuri si in cas'a domnitore, se prea intielege ca aici la noi ar fi absolutu imposibile de a'lu reproduce intregu, adeca de a ne manji colonele nostre cu acela; asia remane ca se scótemu din elu numai insultele si balacarile aruncate in ochii romaniloru din monarchia, dela unu locu, unde domina libertatea, sau mai bine, desfreulu pressei, la altulu, care sta sub lege absolutistica de pressa, si insocita de cautione (garantia) mai grea de catu ori-unde in Europa.

Dupa ce pasquillantele denuntia pe romanii de dincoce la cei din Romania'a, ca ei aici facu numai „parada de romanismu“, ca nisce comedianti pe scena; ca viati'a nostra politica este „unu de-

sertu mai tristu, mai aridu si mai mlastinosu“ decum este pusteuulu in care locuescu romanii din Romania'a, dice ca asia numitii „barbati ai natiunei“ sunt nisce „vampiri ai vietiei romanesci“, adeca ea alte cuvante, mai la intielesu, incependu dela Cipariu, Barnuti si Maiorescu de inainte cu 32 de ani si pana astadi, toti sugu sangele natiunei, sudorea si averea ei, si se facu milionari. „Romanii din monarchia austro-ung. nu sunt nici nationali nici liberali, ei cu totulu altu-ceva“; „aceia ce se intituledia de barbati ai natiunei, sunt sau carpaci stupidi, sau speculatori a totu ce ii este santu unei natiuni.“

De aci inainte pasquillantele intrandu prin istoria ca printr'o padure desa, lui necunoscuta, amesteca adevuru cu minciunile asia, in catu mai pe urma isi perde firulu; dara apoi sau din grosa nesciintia, sau din reutate, afirma tocma despre cei mai neinpacati inamici ai natiunei romanesci, ca „aceia s'aru fi convinsu mai de multeori de nedreptatea ce i se facea acesteia, ca inse nemtii si slavii iau inpedecatu, „si inteligenti'a nostra de adi nu rosiesce de a face cauza comuna cu acesti inamici seculari, pentru-ca impreuna se creedie difficultati magiariloru, si acesta conduita a dunneloru au curagiulu de a o numi politica romanescă, politica nationale.“ — Dupa ce merge laudandu si escusandu pe magiari si mai alesu pe aristocrati'a magiara si numesce pe Hora instrumentu orbu alu imperatulu Iosif II, adaoge dicundu: „Ca instrumente servile, stupide si adese chiaru de rea credintia, a acestei politice funeste si detestabile, a servitu totudeauna la romanii transcarpatini (Transilvani'a, Ungari'a etc.) si serva pana in dilele nostre, asia numit'a inteligentia romana, compusa in mare parte din cleru.“ „Clerulu romanu, principalmente in timpulu din urma nu au servitu progresulu si intaririi nationale propriu dise, ci elu din contra, a fostu mai multu o pedeca a culturai si emanciparai politice a natiunei.“

Auditai parinte episcópe dela Caransebesiu, ce'ti dice galatianulu, brasovenu, Tie, care ca protopopu uneori nu aveai reverenda buna pe trupulu Teu, ca-ti dai cei din urma florini la zidirea scololoru, in plat'a profesoriloru, in ajutoriulu scolariloru; Tie care nu ai fostu confirmatu de mitropolitu, singuru din cauza, ca erai trecut in cartea negra din B.-Pesta ca „prea mare romanu;“

In centrulu cerculu de calusieri se postă vetavulu si ii blastema pe calusieri (Dozsa dice: in numele celui necuratu!) de a nu se insura si de a nu participa la lucruri sfinte, pana ce nu voru fi deslegati de acestu juramentu. „Nu sciu — dice Dozsa — mai esista si acum juramentulu acesta? Pe tempulu copilariei mele se mai vorbea de elu si deca l'a tenuity poporulu pana acum, apoi pastredia suvenirea de doue secole alu Novacu Bab'a, carele se dice ca ar fi fostu urditiuru acestui juramentu.“*)

Vetavulu era unu munteanu cu numele Floreanu, celu mai renumitu calusieru alu tenuity; unu tierenu frumosu, de musculatura si taria enorma. Dara si cei 12 de pe verfulu stalpiloru erau toti vetavi dela deosebite despartieminte de calusieri.

Sossindu principele si domn'a Munteniei, la unu semnu alu lui Floreanu incepu music'a si cei 100 de calusieri din giurulu stalpiloru pornira joculu recitandu unulu dupa altulu strofe de poesii (adeca chiuindu). Joculu e surprinsatoriu la prim'a vedere. Se afla espressionea unui tempu anticu in joculu acesta.

La altu semnu intinsera vetavii de pe verfulu stalpiloru sfórele si ridicara pandiatur'a dinpreuna si pe Floreanu asia de susu, in catu pe sub pandiatura jocau si saltau ceilalti 100 de calusieri. Aici intru inaltime

*) Juramentulu nu esista, si nice ca a potutu esista in sensulu lui Dozsa „pe celu necuratu.“ Era acela o simpla promisiune, o parola a jucasiloru, de a nu cochetá sub decursulu joculu cu fetele privitoare, parte spre a nu gresi ei insii in jocu, parte spre ale feri pe acestea, ca se nu cadia in bol'a cea grea de „arsur'a durului, vapai'a foculu.“ Esiste inse si astadi symbolisarea acestui juramentu. E regula adeca, ca jucasiu inainte de a incepe joculu, se lovésca unulu cu altulu in drépt'a si steng'a cu bátele loru. Acestu actu symbolisticu nu s'a observatu in Pest'a. Se pare ca in capital'a Ungariei de astadi nu e la locu nice o atare parola. — —

tiunea intre Báthori Zsigmond principele Transilvaniei si Mihaiu Voda alu Munteniei, si in specie o serbatore grandiosa si luxuroasa, ce a datu Báthori la 10 Octobre 1599 in onóra Beatricei, ficei celei mai mari a lui Mihaiu si la care fusese de facia Domn'a Munteniei cu doue fiice Beatricea si Florica si cu Petrascu fiulu lui Mihaiu. Loculu intemparii e valea cea frumoasa intre Cricau (Krako) si Alba-Julia, sub ruinele cele minunate de pe Petr'a caprei. Despre ruinele acestea dice Dozsa ca ar fi fostu castelulu in care locuiea odinioara Ilian'a Cosentién'a „care in traditiunile poporale e Symbolulu Daciei.“ Ce l'a fi facutu pe dlu Dozsa de a pune resiedinti'a Ilenei Cosentienei la Cricau pe Petra caprei, nu sciu, de nu cumva ide'a ca domiciliulu presentu alu eroului nostru Axente Severu trebeu se fia cuibulu Daciei.

La serbatore aceasta alui Báthori — dice Dozsa — participa si osteni de ai lui Mihaiu Voda — „caluserii,“ sub conducerea voiniculu boieru din Munteni'a Novacu Bab'a, cari produsera urmatoriulu jocu (dantiu): Intr'unu cercu mai largu erau asediati 12 stalpi, pe verfulu caror'a se află table de unu sténjnu patratu. Pe fia care se postase cate unu jucasiu in costum de aceeași croitura romantica, cum-lu porta si astadi (1859) jucasiu poporali munteni, numai din stofa mai fina. Din laintrulu stalpiloru se afla o pandietura orientale de tiesutura forte tare, dela care se intindeau 12 sfóre de metasa la verfulu stalpiloru in manile celor 12 jucasi postati pe stalpi. In giurulu stalpiloru stateau instrati un'a suta de calusieri, redimati dupa datin'a poporulu cu manile si cu capulu pe bátele loru ghintuite (condesite) cu argintu. Pe capu aveau caciule de mielu negre, inpenate cu betele si pene aurite. Portau comesi albe pana la genunchi, care se contrageau in cretie fantastice prin unu brâu de pele (sierpariu) incarcatu cu medalii si bumbi. Opincile erau legate dupa datin'a romana cu curele rosii sierpuite preste pulpi pana la genunchi si provideute cu zurgalae (clopotiei) de argintu, formandu unu contrastu pitorescu cu ciorecii de panura alba, croiti pe corpu.

Tie care ai facutu din cersitori'a o diecese cu fonduri. Auditi Voi mitropolitii, episcopi, membrii ai consistóriilor, protopopi si ceilalti, carii, vorbindu chiaru dupa datele statistice ministeriali unguresci, in cei 30 de ani din urma din vreo 10 mii scolari romani din tota romanimea monarchiei, ati inaltiatu numerulu loru la 176 de mii.

Dupa acestea urmédia unu galimathias infricosiatu despre relatiunile bisericeii cátra statul, despre bisericeia libera in statul liberu a lui Cavour; se încerca se le aplice candu la bisericeia din Romani'a, candu la cele din Ungari'a, incurca teoriile mai noue cu desvoltarea istorica a aceluor relatiuni, cu adeverulu istoricu, cá de es. in regatulu Ungariei s'a introdusu inca dela S. Stefanu o mare portiune de theocratia, la care nu sunt de vina generatiunile moderne si cu atátu mai pucinu romanii din monarchia. Au nu scie pasquillantele, cá toti archiereii catholici si resariteni din Ungari'a si Transilvani'a au fostu ab antiquo, si sunt pána astadi membrii de dreptu, membrii nascuti ai casei magnatiloru, si cá pána in a. 1848 mai multi din ei era si prefecti (supremi comites) pe viatia in comitate, éra pána inainte cu 170 de ani cancelari ai curtiei, altii si generali. Biserica libera in statul liberu? Din totu sufletulu o dorescu acésta romanii de dincóce; dara cine'i lasa? Nu scie pasquillantele, ce juramentu cere ministeriulu ungurescu adóratu de densulu, dela archiereii romanesci? Bisericele, cea catholica si cea orientala in Ungari'a, mai sunt si pána astadi, cátu de jure, cátu de facto, institutiuni ale statului, fara voi'a loru, dara cu voi'a statului. Lupt'a intestina curge intre acele doue poteri, rezultatulu inca nu se vede.

Actiunea romaniloru din a. 1848/9 pasquillantele o condamna din totu sufletulu, éra pe unguiri ii lauda fórté; numesce acea epoca „dile de tradare si orbia,” dice cá elu au aflatu numai trei romani destepti si cu durere de natiune; „gáciti pe carii? Episcopulu Ioanu Lemeni, carele sarmanulu, nascutu din tata romanu si mama ungueróica, ori candu se vedea strimtoratu de romani, respundea in tonu dorerosu: „Ce'mi cereti voi? cá se'mi junghiu pe tat'a ori pe mam'a?” Alu doilea Ioanu Dragosiu, despre carele a disu insusi Kossuth cátra alti doi deputati romani, cari se cerea si ei in muntii Abrudului: „Nu ve lasu pe D-Vóstra; daca este se péra cineva, péra numai Dragosiu.” Kossuth adeca sciá fórté bine, ce instructiune a datu elu bietului Dragosiu cá emissariu alu seu, si cá ordinulu de atacu datu comandantului Hatvany suná in sensu cu totulu oppusu asia, in cátu romanii au trebuitu se tina pe Dragosiu de tradatoriu spurcatu. Intrebati despre acésta si pe Kossuth, pána mai este in viatia si veti audi dela elu adeverulu. Aci pasquillantele numesce óstea lui Avramu Iancu cannibali, carii adeca se nutrescu cu carne de omu; din contra, unguirii

erau numai bravi, nu si cannibali. Alu treilea „romanu desteptu si cu dorere de natiune, care a consiliatu unirea romaniloru cu magiarii,” a fostu dr. Eftimiu Murgu, care „ar fi muritu in temnițele austriace.” Betranii nostri cáti se mai afla in viatia sciu si mai multe acte oficiale constata, cá Murgu in anulu 1839 fu exilatu dela Bucuresci la Sibiu, din caus'a unui complotu numitu alu lui Filipescu, éra comandantele generalu br. Wernhardt aflandu cá elu e fiu de oficiariu din graniti'a Banatului, 'ia datu drumulu. Atunci Murgu mergendu in Banatu si anume la Lugosiu, puse pe romani la cale, cá se pornésca processe asupra clerului serbescu. Este inse sciutu, cá gubernulu ungurescu nici-odata nu a voitu emanciparea romaniloru de cátra serbi, precum o spunu si astadi diariile magiare la tóte ocasiunile; de aceea, acelasiu gubernu ungurescu a datu porunci aspre se prinda pe Murgu, l'au portatu din o temnitia in alt'a, pána ce au ajunsu in prinsóre la Pest'a, unde dupa vreo cincii ani scapá si elu in 15 Martiu 1848 alaturea cu alti arestanti politici, acum inse infrantu in spiritu si instrainatu de mersulu lucrurilor; de aceea ilu vediuramu, antaiu formandu óste romanésca, dupa aceea trecundu la Kossuthiani, pána ce cadu si elu in manile austriaciloru, carii ilu inchisera si ei in casarm'a Neugebäude, éra dupa vreo 3 ani i se dete amnestia si concessiune de a se sustiné in Bud'a cá medicu de specialitate.

De tóte acestea inse pasquillulu nu vrea se scia; pentru elu au existatu numai trei romani buni; pe toti ceilalti „ii vede chiaru si astadi perseverandu in aceeasi cale gresita, falindu-se si adi cu servilismulu seu cesarianu si tiindu natiunea in lantiurile sclaviei intelectuale, pentru cá se fia gat'a de a latrá sau a musicá ori de cáte ori ar aflá cu cale cá se o sumutie stápanii din castrele curtiei din Vien'a.”

Dupa acestea numesce pe romani zăvozi austriaci, stupidi si umiliti, cá-ci nu se inchina unguiriloru in diet'a din B.-Pest'a, cá-ci éca, in Ungari'a domnesce constitutionalismulu. Dara pasquillantele se feresce binisioru a compará cu constitutionalismulu genuinu, demnu de civilizatiunea Europei, pe altulu bastardu, falsificatu de susu pána diosu, prin cáte doue legi electorali, prin caracterulu seu eminentu aristocraticu si totuodata eminentu esclusivu din punctu-de vedere alu nationalitatiei, inemicu alu adeveratei libertati, pe care de altu-mentrea nu o intielege nici pasquillantele intru nimicu.

Ceea ce mai adaoge pasquillulu la adress'a redactorului acestei foi a nóstre, respingemu cu totu despretiulu sufletului nostru.

In fine pasquillantele se indoiesce, daca legea de magiarisare póte fi pernitiósa, éra despre episcopi minte, cá la porunc'a venita dela Vien'a ar fi mersu in susu, ii insulta „slugi credintióse ale despotis-

pe pandiatu'r'a cea intinsa de manile musculóse ale vetaviloru de pe stálpi incepú si vetavulu Floreanu joculu si saltulu seu maestricu.

Chiuiturile curgeau neincetatu incatu se pare ca unu coru linu acompaniadia solo-ari'a unei filomele din inaltime. Publiculu remunerá cu dese aplause salturile surprindátore ale lui Floreanu, acaroru frumsetie naturala intrecea tóta art'a baletistiloru tramisi de principele Etruriei. Dara mai mare surprindere coprinse pe privitori, candu plecanduse vetavii de pe stálpi slobodira pandiatu'r'a ceva mai injosu si apoi smancindu-o cu celebritate de fulgerulu aruncara pe Floreanu in aeru, carele invertindusi bat'a inpletitu cu betele se detea in aeru peste capu si batandu de vreo-10 ori in pinteni cadu in pecióre pe pandiatu'r'a, ude-si urmá mai departe joculu. Acésta se repeti de trei-ori; éra a patra-óra nu mai cadu Floreanu pe pandiatu'r'a, ci pe unulu din stálpi, sarindu in totu acelu momentu vetavulu de pe saltulu in midilocalu pandieturei. Si acesta isi produse salturile sale pe pandiatu'r'a si in aeru, si asia se schimbarea pe rondu toti 12 vetavi de pe stálpi, ér' de desuptulu loru in cerculu stálpiloru curgea joculu cu bravura si desteritate rara. Ajungendu rondulu éra la Floreanu fú aruncatu mai susu decatu toti ceilalti pana acumu, atunci de odata inceta music'a, ér' Floreanu strigá susu in aeru cu voce sonora: Traiesca Bathori Zzigmund, principele Mari'a sa.“ Aruncatu a dóua óra aduse unu „se traiesca“ principesei Maria Cristina; aruncatu a treia óra intr'o inaltime teribile esclama in resunetulu muntiloru „traiesca Mihaiu Vod'a eroulu dela Nicopole“; apoi dómn'a Munteniei si in fine boierulu Novacu Bab'a.“

Scritóriulu magiaru atestédia dara, ca joculu calusieriloru era in flóre in Munteni'a si Transilvani'a pe la anulu 1599; ér' luminatii domni din Pest'a voru concede ca pe atunci nu erá nici urma pe teritoriulu acesta de orice slavismu. Ér' ce privesce asertiunea, ca joculu nostru calusierulu ar fi figurile din „csárdás“, aduse in óresicare ordine ne permitemu a sustienea ca pe tempulu acela „csárdásiulu“ nici nu esistá. Acesta e unu productulu alu tempului mai nou, introdusu abea de 30 ani in salónu, si anume din jocurile poporali secuencesci din Transilvani'a. Déca e dara vorb'a de plagiatura

apoi cu mai mare verossimilitate potemu dice noi ca au luat Secuiciu joculu loru (botezatu mai tardiu „csárdás“) dela calusierii nostri, dissolvendu figurile calusierului in disordine absoluta, prefacendu chiuiturile nóstre ritmice in exclamari unisono, nearticulate („csihája“) si mai adaogendu punerea maniloru pe la urechi si pe dupa céfa, — spre a dá joculu un'a espressionu mai domnesca. Adaosulu acesta se pare a fi facutu de catra „verbuncasii“ dinainte de 1848, despre cari scimu ca-si simtiau de multeori greu capulu.

Cumca „ardelén'a“ si „hatiegan'a“ nóstra sémana cu partea prima a csárdásiului (lassu) cá unu ou cu altulu e necontestabilu. Cumca luatamu noi „ardelén'a“ din csárdás — ori si csárdásiulu din ardeléna, nu va fi greu de a constatá dupa analogie de mai susu.

Acestea notitie fugitive voru aretá on. cetitori imperativa necessitate de a pastrá si salvá totu ce e alu nostru totu ce compune si se refere la individualitate nationala a unui poporu.

Eata ca ni fura dio'a mare si ne despóie vediendu cu ochii de totu, ce avemu bunu, maretiu si frumosu; ér' noi ne uitamu cu manile in sínu cum se inpodobescu altii cu penele nóstre! Intru adeveru multu amu decadiutu, tare amu degeneratu déca nu ne mai simtímu capabili de a reclamá, sustienea si aperá ceea ce este alu nostru dupa totu dreptulu dumnediescu si omenescu! Astadi dantiurile, mane cantecele si datinele stramosiesci; poimane limb'a — si éta ca e gat'a glót'a de ticalosi, care nu merita alt'a, decatu a fi sugrumata pe intregulu, estirpata de pe facia pamentului!

Turturelu Codreanu.

Curgeti lacrimi. . .

Curgeti lacrimi in tacere
De pe géna 'mi la pamentu
Si alinati a mea dorere
Cu balsamulu vostru santu...
Candu fecunda-ve sorginte
Va lecá incetisioru,
Animiór'a mea ardinte
Va sburá cu voi in coru...

P.-P.

mului, cu conduita ridicula si perfida, misielia popésca.“

Fia de ajunsu cu acestea mascari scóse din pasquillulu dela Galati. Credemu cá cu atátu justificaramu si titlulu acestei recensuni, precum si opiniunea nóstra, cá unu pasquillu cá acesta, care intrece mai pre tóte cele publicate contra romaniloru din monarchia in press'a magiara, esitu din pén'a unui brasiovénu, care desertandu de aici, acum isi vérsa veninulu contra celoru remasi in patri'a loru, cu 10 mii de napoleoni nu ar fi platitu prea scumpu din vreunu fondu de dispositiune.

Cium'a européna — Usur'a.

Cium'a fisica din Russi'a incetá in urmarea celoru mai severe mesuri luate contra ei, pána si prin prefacerea in cenusia a sateloru infectate de ea; dara cium'a ce pótra numele de usúra si camata, despóia, devasta, ucide si estermine mii de familii, localitati, districte si chiaru provincii intregi. Acea bóla spurcata si diabolica mai domina se si in alte vécuri, éra rezultatele finali au fostu totudeauna din cele mai barbare, versari de sange, omoruri, aruncarea camatariloru in foculu caseloru aprinse preste ei. Dara si camatari'a se nasce din alte bóle sociali si politice, si mai multu cá tóte, o nutresce si ingrasia despotismulu mascatu sub forme diverse, de inaintea caruia dispore moralitatea, sentimentulu religiosu si cu acestea ori-ce simtiu de humanitate.

In mai multe staturi se luasera odinóra mesuri fórté aspre contra usurariei, se ficsara prin legi cifrele de interesse cáte era permis a se luá dela bani, éra cine luá mai multu, era condamnatu a restituí prisosulu; pe airea trebuia se platésca intretu si inpatratu cá pedépsa (glóba, amenda), in alte tieri usurari'a era declarata de crima infama, cá furtulu si cá insielatori'a, inculpatii trasi in judecata si aruncati in temnitia. Au venitu inse preste Europ'a si Americ'a teoriile moderne, care tinu, cá si banulu e marfa cá ori-care alta marfa, cá productele campului si ale montanisticeii, cá vittele si cá manufacturile, prin urmare daca stá in libertatea fiacaruia se céra pe marf'a sa pretiulu ce'i place, asia si capitalistulu are dreptu se céra pe banii sei ori-catu va vrea, si are se'lu infrene numai concurenti'a, ca adeca cei lipsiti afla airea bani mai eftini, si iau de acolo, éra nu dela usurariu.

Acestu silogismu schtopu, acea sofisma periculósa a sedusu pe mai multe guberne si corpuri legislative, cá se desfintiedie legile vechi aparatórie si se deschida usurariloru tóte portile iadului. Legislatorii si guberne n'au vediutu, ca banulu póte se totu fia marfa, cá inse elu este marfa (merces — Waare — portéka) de monopolu, pe care o produce numai unulu, adeca statulu, éra acesta produce numai atati bani, cáti póte, sau cáti voiesce, sau cáti ii convine dupa inpregiurari, ii cheltuesce totu dupa cum ii dictédia interessulu seu, ii cere dela ómeni sub forma de inoposite, tacse, monopolé totu asia, fóra ale dá alta marfa pe ei.

Dara se lasamu teoriile ametite ale intiepletiloru moderni, se cautamu ce se intempla in viati'a practica. Aici la noi scimu si vedemu; legea paliativa a dietei unguresci din anulu trecut u'no-nóscemu; totu asia scimu ca se luara si in Galiti'a unele mesuri contra usurariei. Folositu ele ceva? Diariile din Ungari'a ne asigura, cá n'au folositu nimicu, cá-ci camatarii sciu se'si bata jocu de acelea legi in mii de moduri. Comune intregi cadu mereu in iobagia noua; au ajunsu mai multe din ele, cá hotarulu intreguletiu se'lu cultive numai pe sam'a camatariloru, cá-ci sau este in realitate dejá intregu alu loru, sau cá locitorii sunt asia de ingropati in datorii, in catu vér'a si tómn'a sunt siliti a cará tóte productele campului in curtea sau vill'a, in siurile, granariile, magazinele camatariloru, in capu de datorii si de camete, de unde apoi acestia la dau numai pe atata, in catu se nu móra de fóme si golatate, pentru-cá in primavér'a urmatoria se póta esi éra la lucru. Adeverata sclavia paganésca.

Acestea se intempla pe la sate. Dara pe la cetati si orasie? Se feresca Ddiu si de starea aceluora. Se pare pána acuma, cá austriaciloru si germaniloru le era rusine se marturisésca pe facia, cá cium'a usurariei ii stinge si pe densii. De vreo 2 luni incóce nu mai este asia. De candu se porni aprig'a persecutiune contra socialistiloru, esi la lumina adeverulu, cá una din causele principali ale furiei socialstice este usurari'a.

Sute de diarie sunt de acordu in acestu punctu. Se descopere si la ei mii de casuri, unde se iau cate 100% pana la 360% pe anu, si in mai

multe regiuni este gratia mare, daca ti se da 1 fl. cu interese de 5 cri pe 7 zile, adeca cu 2 fl. 60 pe anu. Cestiunea se tracteaza si in parlamente. In Austri'a inse au norocu, ca acolo nu s'au desfiintat toate legile de usuraria, ci au mai ramas unele forte folositoare, in puterea carora chiaru politia este auctorizata a da preste hotaru pe multime de usurari straini. Acesta mesura a si inceputu a se executa mai antaiu chiaru in Vien'a, de unde scotu mereu pe multime din acei spoliatori, daca sunt straini, si'i trimitu la urm'a loru, de unde au venit. Ce folosu inse, ca'i scoti dintr'o cetate, numai pentru ca se se mute in alt'a, sau si mai reu, se se traga pe la sate ca lipitori. Atatu in Germani'a catu si in Austri'a cei mai renumiti legisti si barbati de statu studiadia seriosu acesta cestiune forte periculoasa, din care se potu nasce alte rele mari.

Revista politica.

Sibiin, 25 Martiu st. n. 1879.

O consecintia a politiceii externe a comitelui Andrásy si unu criteriu caracteristicu alu situatiunei finantiare a monarchiei austro-ungare este inpregiurarea, ca pentru ca guvernele si pota face fatia chiaru si numai speselor curente ale statului sunt nevoite a isi lua refugiu éra si éra la inprumuturi oneroase, prin cari in locu ca sarcinele cetatienilor se se mai micsoredie, din contra se inmultiescu totu mai multu in proportiuni aproape geometrice. Asia in dilele acestea parlamentulu austriacu din Vien'a s'a ocupatu de proiectulu de lege pentru contragerea unui nou inprumutu de 100 milioane in renta de aur. Acestu inprumutu se va vota si apoi la anulu se va vota éra si altulu, pentru ca se se pota plati procentele inprumuturilor anterioare. Asia o au facutu si Turci'a pana candu mai avea óresicare creditu in Europ'a; dar' totu Turci'a ne au datu ocaziune a vedea si a studiá consecintiele unei administratiune asiaticé, care nu se intrebá niciodata deca va si fi in stare a purta sarcinile ce isi incarca, ci consultá singuru numai arbitrarulu, capriciurile si trebuintele momentane.

In diet'a Ungariei, dupa ce s'au mai liniscitu incatva spiritele in urm'a catastrofei dela Seghedin gubernulu ungurescu a supusu la desbatere budgetele pe anulu curentu. Pentru ca se mai inblandiesca incatva pe partid'a ultra-opositionala, ministrulu de culte si instructiune s'au grabitu a depune pe més'a dietei acelu famosu proiectu de lege pentru introducerea invetiamentului obligatoru alu limbei magiare in scolele poporale.

Espunerea de motive a acelu proiectu de lege este unu adeveratu cap-d'opera de sofisme prin care ministrulu Aug. Tréfort se incerca a maseca inaintea lumii, adeverata tendintia a acelu proiectu de lege prin care magiarizarea nationalitatilor nemagiare va fi practicata in modu sistematicu si in puterea unei legi sanctionata de catra toti factorii constitutionali ai regatului St. Stefanu. Vomu publicá si noi in Nrulu viitoru acea espunere de motive, asupra careia atragemu de pe acuma tota luarea aminte a publicului nostru. Cu ocaziunea desbaterii budgetului ministerului de justitie se constata éra si pentru a o sut'a óra, ca nu esista nici unu statu in Europa in care justitia se fia mai neregulata, mai anevoioasa si mai scumpa decatu tocmai in multu laudatulu statu ungurescu. Dar' acestu obiectu, care este de o inportantia vitala, merita unu studiu seriosu si detaiatu, din care cauza vomu si reveni asupra lui catu mai curendu.

Catastrofa dela Szeghedin a facutu o impresiune forte profunda la toate poporale civilisate. Ofrandele curgu in abundantia din toate partile. O frumoasa lectiune, dar' si meritata le da unguurilor diariulu conducetoriu din capital'a Romaniei, betranulu „Romanulu“, scriindu intr'unu apelu caldurosu in favorulu nefericitoru dela Szeghedin, intre altele urmatoarele cuvinte:

„Scimu ca se va aminti pote, ca in timpulu resbelulu din urma, Ungurii au interdisu pena si Romaniloru de sub dominatiunea loru de a veni in ajutorulu fratiloru loru caduti pe campulu de onore in lupt'a pentru independintia patriei. Rei consiliari aru fi inse aceia, cari in aceste triste momente, aru face asemenea amintiri. Acestia aru fi consiliarii mici — animiei si ai injosirei caracterului romanescu. In timpulu resbelulu din urma, era o cestiune politica, o cestiune de afinitate de rassa, care vorbea natiunei magiare, pe candu astadi nu mai vorbescu de catu numai simtiemintele de umanitate, decatu numai vederea nenorocirei celei mai cumplite, ce isbesce sute de mii de suflete. Marimea de sufletu a natiunei nostre se va

aretá tocmai in ajutoarele ce le va tramine acum victimelor potopului din Ungari'a. Anim'a Romaniloru va fi dar' si de astadata simtitore si man'a loru darnica ca totu-deuna in asemeni inpregiurari.“

Asia scie se scrie unu diariu romanescu si inca unu diariu, caruia de mai multi ani i este detrasu debitulu postalulu si este opritu de a trece fruntari'a unguresca. Recomandamu acele linii de mai susu, amabililoru nostrii colegi de pena dela „Kelet“ din Clusiu si dela celelalte diarie unguresci de asemenea calibru.

Correspondentie particularie ale „Observatoriului“.

— (Din comitatulu Marmatiei, 1/13 Martiu.) Candu vinu din nou a Ve raportá din acestu timentu nefericitu, spunu starea lucrurilor asia, dupa cum se afla la noi, pentru ca din referintiele nostre se si pota scoate fratii nostri din alte parti o invetiatura si precautiune salutaria.

Care este sorgintea reutatoru ce pascu pre bietii maramuresieni? La asta intrebare meditandu intre lacrimi si cercandu cu de a menutielulu intre evenimentele trecului si presentului, aflaiu cu usoritate toate cauzele care au alteratu si mai alteredia simtiemintele curate ale acestui poporu credulu, bunu si blandu, dar' totu odata suferitoru, alu anticulu Maramuresiu. Acele cause sunt: aristocratismulu grosolanu; ur'a familiara nutrita din partea mai multor familii nobile (?); ignorantia facia de luptele de vietia a poporaloru; indiferentismulu celor mai multi, si credulitatea poporului.

Aristocratismulu rumpe comunicatiunea spirituale dintre poporu si boierii domni; numai in atata se mai observa, incatu e de lipsa pentru domni, ca pre poporulu muncitoru se'lu pota avea de instrumentu orbu alu scopuriloru loru, ca se nu dicu alu malitiei si intrigeloru loru.

Ur'a familiara nutrita cu o perseverantia duratore reutacioasa din partea celor ce voiescu a inainta cu dauna altora; ba acesta ura cumplita fiinduca ajuta multu scopurile celor ce voiescu a ne domni, e atitiata chiaru si de straini, ba chiaru si de infernu. Acesta ura a dusu acolo starea lucrurilor, ca orice principiu salutaru nu e partinitu numai pentru aceea, pentru ca pe langa acela zeléza una dintre celelalte familii patriciane, seu pentru-ca ide'a acelu principiu a esitu dela unii membrii activi ai acelei familii.

Ignorantia si indiferentismulu se ajuta inprumutatu. Multi insi cari voiescu a se numerá intre inteliginti, nesciindu si necunoscundu luptele de vietia ale natiunei din alu carei sinu se tragu si ei insii, nesciindu ca ce sunt, ignorandu chiaru si virtutele romanului, dau credientu celor audite dela straini. In urmarea acestora apoi sunt indiferenti si facia de binele si inforirea intereselor poporului romanu, ba chiaru si de ale loru proprie. De aici vine apoi, ca sbéu, absorbu si insusiescu numai principiele spiritueloru destrugatorie, propagate de straini, cu scopuri fatale pentru noi, reslatite in diaristica si politic'a dilei decatrua cei ce ne vreau reulu.

Credulitatea poporului, carele nu scie si nu si cunoasce ómenii, ci e silitu a le primi toate de bani bunu, pentru ca domni cei mari asia le spunu. Apoi poporulu crede cumca acei domni ce traescu din sudorea lui, nu'lu voru insielá, pentru ca elu le da vietia si stare.

Deca totusi se intempla ca poporulu are mai mare incredere catra órecare, atunci sciu domni ce facu, ca se stirbesca creditulu celui increditu, ori ca se'alu facu odiosu inaintea bunulu poporu; si éra le curge ap'a pe mór'a loru.

Dar' óre cati sunt cei de spiritulu si de anima, caroru le aru compete tota increderea la noi? Aceia se potu numerá pe degetele unei mani; deca inse si dintre acele cinci degete doue-trei aru fi retezate.

Intemparile cele mai recente dovedescu prea bine cele dise inaintea celor ce ne cunoscu referintiele.

Atentatulu celu inforatoriu facutu in numele maramuresieniloru, dar' urditu de catra cei de alta nationalitate si deosebi de catra comitele supremu, carele nu este romanu si-a aflatu corifei si intre romani, din cauzele indicate si din scopuri partiale.

Inainte de a scrie procesulu acestui atentatu din punctulu de vedere scrutatoriu, amintiescu ca agitatiunea si propagand'a satanica si-a continuatu lucrarea pana in capetu, observandu ca majoritatea dintre preoti nu s'a subscrisu inse nici nu s'a oppusu intru nimicu; vréu se dicu cu pucina esceptiune, au lasatu turm'a in gur'a lupiloru.

Ar potea preveni reulu mergendu o deputatiune la Maiestatea S'a; dara indiferentismulu si ignorantia e in cale. Unii pote ca si pricepu reulu prea bine, inse nu voru ca se si perda prietenii de domnu.

Acum se vedemu cum s'a potutu duce in deplinire acesta mistificatiune, cum s'au coloratu reulu chiaru si de catra cei slabi la angeru si renegati, ca se fia placutu la vedere si bunu la gustare; éra cei ce isi punu manile in crucisii, se uita si tacu?

Eaca câteva doctrine, pe cari le audi candu discuti cu unulu si cu altulu, si cari sunt urmate in intielesulu strictu de cei mai multi.

— Ce voiesci? In contra torentului si a undeloru nu-i cu potintia a innotá.

— Deca-ti faci inamici din toti pentru toate nimicurile, nu poti se traesci.

— Ce se me mai opunu? ca nime nu-mi va fi intru ajutoriu.

De aceste frase ale poltroniei poti audi in totu momentulu cu gramad'a. Incolo dupa ce vei combate cu argumente valide reulu, vei mai audi si unele ca acestea:

— D'apoi a mai trece si acesta reu cum au mai trecut si altele mai multe.

Dupa cum v'amu informatu in literele trecute, pe tempulu subscrieriloru lucrulu a fostu descriu cu coloru placute. Ignorantia si indiferentismulu apoi i-a si prestatu serviciulu seu. Cercandu mai departe aflamu, ca lucrulu trebe se fia asia pentruca Jonu nu vrea.

Da óre unde vomu ajunge? de aceea nu e intrebare. Óre ce lucru e acesta? aceea pucini sciu, pentrucá in vietia loru n'au vedutu diariu romanescu. Óre mai este lume si dincolo de Gherl'a. Óre mai este orasiu afara de Sageti (Szigeth) si de Pest'a?

Asiu dice si m'asi mangaiá cu aceea, ca Ddiu de multeoru intórece reulu spre bine, si ca si din recursulu maramuresieniloru catra coróna se va vedea apriatu, ca nu e vointia generala in Maramuresiu cea espusa acolo, ca acelu recursu ori fia si petitune e manca, pentrucá nu'su scrisu acolo toti cei chemati. Ei, dara Maiesatea S'a nu pote presupune mistificatiuni, din partea gubernulu seu, si n'are timpulu a perlege cateva sute de subscieri.

— Dar scii tu Tonia scopulu proiectulu de lege si alu instantiei maramuresieniloru catra Rege?

— De nu te mai amari si nu te mai necaji, ca scii tu cum dice Romanulu, ca n'oru fi toate pe voi'a pismasiloru.

— Acum ne pricepem. — Dóra va fi bine mei? — Vai si amaru de acelu bine, din care poftescu dela noi mai multu decatu potemu.

— Amú poti totu grai, deca odata e trecuta. — Se lucramu in contielegere.

— Apoi si tu ce mai graesci si ce te scocoresci. Numai nu te aliná si aciú ca i vedea cei pati, ca dlu juratu nu tea ascultá cine esti si ce voiesti, ci mi te a face butucu.

Cam asia curgu discussiunile in tier'a nostra. In restempulu subscrieriloru se audiú o multime de noutati fictive si promisiuni scornite, anume prin opide (orasie), se graia ca congruá (simbria) pretiloru se va ridica din cea bagatela la 500—600 fl. si acesta se va intocmi asia catu de curendu prin inaltulu ministeriu. In Sageti se va edificá biserica si Romaniloru li se va oferu spre acestu scopu ajutoriu dela gubernu!?. — Eca coclinte! mananca din ele, apoi ada limb'a se ti'o taiu.

Adaogendu aceste catra cele trecute, imi vine si mie se dicu ceea ce audiú prea de multe ori: vomu vedea ce va mai fi! apoi se mai adaogu éra: ca bine nu-i, decumva Romanii nu'si voru deschide ochii. Inse vocea mea debila nu va avea resunetulu doritu, candu nici chiamarea pastoriloru celor mari si a natiunei nu e audita dela noi. Dara mai multi asculta vocile sirene, si fruntasii satului trebe se asculte de dlu juratu (subprefectu), ca de nu i va pune in coda.

Dreptatea nostra o a mancatu lupulu, — nu sciu cum si pana candu? Voiésca numai cei chemati si va fi bine.

Regulus T. M.

Despre intreprinderi montanistice in Romani'a.

In cuventulu de tronulu Principelui Carolu I. s'a vorbitu si despre necesitatea unui proiectu de lege pentru exploatarea mineloru. De atunci incóce ne vinu si noue intrebari, anume dela ómeni particulari, doritori a se aplicá la ramur'a montanistica, cu cerere ca se'i informamu „pe cale privata“ despre starea lucrului. Lips'a de timpu fisicu ne tine in absoluta imposibilitate de a raspunde la toti pe cale privata, in acesta si in alte numeroase afaceri private, ca-ci atunci abia ne-amu mai potea ocupá cu altu-ceva. Asia suntemu constrinsi a ne folosi uneori de publicitate, precumu facu si alte diarie nenumerate, éra in casulu de facia cu atatu mai virtosu, ca sunt multi carii se interessedia de intreprinderile montanistice din Romani'a. Eca intrebari si raspunsuri.

S'au facutu si se facu in Romani'a cercetari geologice?

S'au facuta si se facu.

Unde sunt rezultatele acelor cercetari?

Acelea se afla inchise mai multu in scrijele acelor proprietari de munti, carii le-au facutu ori au ingrijitu a se face de catra altii, ca-ci precum statulu, asia si proprietarii particulari, se feria, pre catu numai potea, a descoperi thesaurele ascunse in sinulu pamentului patriei, de frica ca se nu irrite si mai multu setea de ocupatiune si rapacitate veciniloru, pre catu timpu starea politica a tieriei era precaria, nesigura. Acea politica nationale fo observata cu rigóre si mai mare dela 1843/4 incóce, de candu Russi'a incercase a bagá in puterea bracialoru o compania montanistica russésca sub conducerea lui Triandafloff in muntii tieriei, pre catu se intindu aceia din regiunea Brasiovului, de alun-gulu pana la passulu Vulcanu in Olteni'a si pana la Orsiova.

Nu este nici o urma de lucrari montanistice in Romani'a?

Sunt bogatele saline dela Ocna in Moldov'a, dela Slanicu, Teleg'a, Ocna mare in Munteni'a, din care toate se scoate sare nu numai pentru locuitorii tieriei, ci se vinde din ea si in strainatate pe fiacare anu in pretiu de câteva milioane. Sunt urmele baiei de arama in Olteni'a. Este ab antiquo, ca si in Transilvani'a spalarea de auru din mai multe riuri ale Munteniei (Tier'a romanésca, Valachi'a), éra de cativa ani incóce s'au descoperitu multe minerale, chiaru si nesce vine de aur.

Este lege montanistica in Romani'a?

Pentru cine se fia fostu pana acuma lege montanistica, daca era opritu a cauta metalle si preste totu minerale in sinulu pamentului patriei? Dupace inse chiaru prin cuventulu de tronulu se dete semnalulu, se intielege de sine, ca gubernulu chiamandu barbati de specialitate (fora cari nu va face nimicu) ori-de unde'i va aflá, se prepare unu proiectu de lege montanistica, se isi trimita de pre acuma tineri alesi inadinsu la scole de montanistica, unde nu numai se fia indopati cu theorii, ci se si faca praxa intinsa; in fine se ia in ajutoriu si pe academi'a de sciintia, la

formarea și fixarea terminilor tehnici, că se nu ésa o terminologia de batjocura, unu jargonu germano-franceso-romanesco, precum este celu dela calile ferate, că-ci dupace se incuiba atati termini barbari, mai tardiu este forte anevoia a'i mai scote.

Se voru primi la montanistica și montanisti, și lucratori practici de pre la numeroșele mine de aur, argintu, arama, feru, carbuni de pétra, saline etc. din Transilvani'a?

Nu scimu; noi inse le recomandam vecinilor nostri, că se chiane ómeni mai bine dela noi, de cātu se'si aduca pe capu câte adunaturi de ómeni necunoscuti de preste siepte tíeri. In Transilvani'a se cultiva minele de 3000 de ani, éra mai virtosu dela Traianu încóce necurmatu, in proportiuni mari.

Academii montanistice recomandam acuma, că si in anulu trecutu la intrebarea unoru tineri din Craiova, Freiburg in Saxoni'a, cele din Belgiu și din Franci'a. Dara se nu mérga toti la unu locu, și deocamdata celu pucinu 12 alesi bine.

Sciri diverse.

Sava Popoviciu Barcianu

parochu, administratoru protopresbiterialu, asesoru consistorialu metropolitanu, membru alu comisiunii administrative pentru fundatiunea Siaguniana, membru ord. alu Asociatiunii transilvane pentru literatur'a și cultur'a poporului romanu, membru corespondentu alu Academiei romane din Bucuresci, decoratu cu crucea de aur cu coróna pentru merite, etc. etc., inpartasitu cu ss. taine adormi in domnulu dupa unu morbu greu in 12/24 Martiu a. c. la 11¹/₂ óre a. m. in etate de 65 ani din cari 40 ani ia servitu la altariulu dumnediescu. Remasitiile pamentesci se voru ridica din cas'a reposatului și se voru inmorménta Joi in 15/27 Martiu la 10 óre a. m. in cimiteriulu gr. or. alu cómunei Resinari.

Acásta o aducu la cunoscintia, cu anim'a infranta de dorere, tuturor rudenilor și amicilor reposatului:

Stanc'a Popoviciu Barcianu n. C. Cioranu cá sotie; Dr. Daniilu Popoviciu Barcianu profesor seminariulu, Sabinu Popoviciu Barcianu studentu, Constantia Popoviciu Barcianu cá fi; Servianu Popoviciu Barcianu jude la tabl'a reg. in M. Osiorheiu, Ana ved. Ioanu Brote cá fratini.

Resinari, in 13/25 Martiu, 1879.

— (Necrologu.) N. Petra-Petrescu ampioiatu de banca in numele seu, alu fratelui Dimitrie alu sororilor Anastasi'a mar. C. Petra, Sanzuen'a mar. J. Todoreanu și Barbara, a cumnatilor și nepotilor, cu anima franta de dorere, anuncia tuturor amicilor și cunoscutilor, ca prea iubit'a lor mama, respective sócra si buna

An'a Petra

a repaosatu in domnulu astadi la 12/24 crt. in etate, de 62 ani.

Inmorméntarea va avé locu miercuri la 26 crt. in comun'a Ibanesci, langa Reghinulu sasescu. Fia-i tie-réu'a usióra.

Sibiu, 12/24 Martie 1879.

— (Necrologu.) Prin diariile din streinetate s'au anuntiatu mórtea profesorelui Clifford, unulu dintre cei mai distinsi invetati mai tineri ai Angliei. Acésta intemplanu nu ne preocupa numai intru cātu a curmatu firulu vietiei unui filosofu și in acelasu timpu publicistu și matematicu, dela ale carui lumini propagate cu o energie din cele mai convinse, potea se astepte multu și Angli'a și cealalta Europa.

In necrológele biografice ce s'au scrisu despre elu inse aflamu, ca profesorulu Clifford pledase cu multa staruinta și cu o mare ardóre pentru intregitatea Romaniei, atunci candu Russi'a, Angli'a și celelalte state mari se întielesera a ne spoliá. Nu numai atátu, profesorulu Clifford pretindea cá conditiune neaparata pentru inpedecarea Rusiei in mersulu ei: o Romania unita, care se coprinda intregu elementulu romanu. Vomu avea prin urmare și noi motivulu a plange acésta sórte ce ne a rapitu unu luptatoru alu „unitatii nationale“, cu atátu mai virtosu, ca acésta idea la noi nu este simtita séu ca e condamnata cu o urgie stupida și injositoare.

„Rom. libera“.

— (Incendiu.) Din comun'a Hidisiu ni se scrie, ca in diu'a de 19 l. c. a eruptu acolo unu focu diu'a mare pe la amiédi, care au consumatu 2 case, 2 siuri cu nutretiu și bucate cu totu și alte superedificate mai mici. Daun'a causata se póte calculá celu pucinu la 900 fl. Nenorociti, carora le au arsu totu au remasu subtu ceriulu liberu.

— (Conchiemare.) Conformu §-lui 30 din „Statute“, prin acésta se conchiéma Adunarea generala a invetatorilor rom. gr.-or. din dieces'a Aradului pe 5/17 Aprilie (joi dupa ss. pasci) a. c. in Aradu.

Adunarea generala se va deschide precisu la 3 óre dupa médiadi, ér inainte de médiadi la 9 óre se va

intr'uni Comitetulu Reuniunii, pentru resolvirea agendelor sale.

Astadi candu invetatorii romani, și scól'a confesionala este supusa la atátea probe, speramu ca voru luá parte la adunare, nu numai toti membrii reuniunii — ci in genere toti invetatorii din diecesa.

Siedintiele se voru tienea in scól'a nóstra elementara de langa biseric'a catedrala.

Lipov'a-Rodna 8/20 Martiu 1879.

Secretariatulu Reuniunii

Ioanu Tuducescu.

A. D. Romanu.

— (Ofrande pentru nefericitii inundati din Seghedin.) La redactiunea „Observatoriulu“ au incursu urmatórele sume:

Redactiunea „Observatoriulu“ in Sibiu	5 fl.
Dela d. Sabbas Popoviciu, preotu de garnisóna in Vien'a	5 „
Prin d. colectante Titu Budu ni s'au tramisu pre langa list'a originala de colecta, sum'a de 25 fl. contribuita din partea urmatórilor din Gherl'a:	
rever. d. Anderco, prepositu capit.	5 „
„ „ Stefanu Biltiu, canonicu	3 „
„ „ Mihailu Sierbanu, canonicu	2 „
„ „ Demetriu Coroianu, canonicu	2 „
d-na Augusta Rennebaum, pianista	1 „
d-lu Borbola Lenguel	1 „
d-na Maria Pavelu	1 „
d-lu Atanasie Damianu	2 „
„ Georgie Pasca	2 „
„ Teodoru Indre	2 „
„ Titu Budu	2 „
„ Lazaru Hura	1 „
„ Vasiliu Pordea	1 „
Sum'a	35 fl.

— (Societatea „Concordi'a Romana“ din Bucuresci) a datu in sér'a de 3 Martiu st. v. a. c. o serata musicala cu programulu urmatóriu: Partea I. 1. Gluck — Solo si Coru din oratoriulu „Alcest“ cantatu de sectiunea Musicala. 2. Verdi. — Potpuriu din „Ernani“ executatu de d-nu Fotino și d-ra Belgasoglu. 3. Kruger — La Gazele, improptu pentru piano executatu de d-ra Baicoianu. 4. Tershak. — La Sirené pentru flautu, executatu de d-nu Vulpénu, acompaniatu de d-ra Victori'a Mosioiu. 5. Vist. — Duetu pentru dóue vióre, executatu de d-ra V. Badulescu și d-nu Fotino. 6. Bellini — Somnambul'a, cavatina și romantia cantata de d-ra Elena Mosioiu. 7. Suppé — Poetu și Tieranu pentru piano, executatu de d-rele Caliopi Saulescu și El. Bursanu. 8. Beethoven — Larghetto din a 2-a Simfonia Trio executatu de d-ra Caliopi I. Saulescu și d-ni Vulpénu și Fotino. Partea II. 9. Biunde. — Frumósa copilitia, posie de d-nu V. Alecsandri, aranjata pentru corulu Sectiunei Musicale de I. Vasilescu. 10. Niedermayer — Laculu de Lamartine, cantata de d-nu A. Dunca. 11. Mendelssohn. — Rondo Capricioso pentru piano executatu de d-ra Zoe Porumbaru. 12. Gounod. — Cavatina din Faust, cantata de d-nu N. Banulescu, acompaniata de d-ra Alecsandrina Rosiu. 13. Kalkbrenner Le Rêve pentru piano executatu de d-ra Caliopi Saulescu. 14. Gounod. — Preludia asupra meditatiei Bach, executatu de d-ni Fotino, Stefanescu, Dimitrescu, Adrianu și Birtu. 15. Mayerbeer. — Marsiulu încoronarei din Prophetu pentru dóue piane, executatu de d-na M. Nica și d-rele Victori'a Mosioiu, Caliopi I. Saulescu și M. Belgasoglu.

Dupa concertu s'au dansatu cu orchestra compusu de diletantii Societatiei.

— (Despre balulu romanu aranjeatu la 2 Febr. a. c. in Siria), in folosulu fondului scolaru gr. or. din comun'a Covasintiu ni se scrie, ca au reusitu cātu se póte de bine. Venitulu au fostu 84 fl. 50 xr., éra spesele 78 fl. 30 xr. Intre acei p. t. domni cari au bine-voitu a dá oferte marinimóse pentru acésta petrecere ni se mentionéda: II. Sa Ioanu Metianu, episcop. Aradului cu 5 fl.; d. d. Popescu, not. in Wadabu 4 fl.; Ioanu Topanu 1 fl.; W. Mladinu 1 fl.; Dr. Thiroler 2 fl. Adalb. Mihailoviciu 2 fl.; Puscariu dela Aradu 1 fl. si d. Maesimilianu Balintu 2 fl. v. a.

— (Esamenu de advocatu americanu.) Esaminatorulu catra candidat: „Fumedi?“ Candidatulu: „Da, domnulu meu.“ — Intrebare: Poti se'mi dai o tigara? Răspunsu: „Da domnule.“ — Intrebare: „Bine dara: In ce costa cea dintaiu datoría a unui advocatu?“ Răspunsu: „Intru a face socoteli cātu se póte de mari.“ — Intrebare: „Fórté bine. Si mai departe?“ Răspunsu: „Asi inmultu cātu se póte numerulu clientilor.“ Intrebare: „Candu se schimba positiunea d-tale facia cu clientulu d-tale?“ Răspunsu: „Déca ii presentediu socotéla.“ — Intrebare: „Esplica-te mai claru!“ Răspunsu: „Atunci ne aflamu intr'o stare de adversari. Eu imi ceru banii și elu de obicei mii refusa.“ Intrebare: „Pe ce pecioru trebuie se stai cu advocatulu partidei

contrarie, dupa ce s'a inceputu unu procesu?“ Răspunsu: „Cá unu companionu.“ — Esaminatoriulu: „Fórté bine, domnulu meu; e destulu. D-ta promiti, se devii o podóba a cercului d-tale, si'ti dorescu din ánima succesu.“

„Alb. Carp.“

Bibliografia.

In tempulu din urma ni se tramisera cóle de prenumeratiune pentru urmatórele opuri:

— „Romani'a inaintea Europei“ traducere din italienece de: Eufrosin'a C. Homoriceanu in Românulu-Saratu, Romani'a. Pretiulu de subscrisiere pentru acestu opu, care se afla dejá suptu tipariu, este de: 1 francu 50 bani séu 67 cr. v. a.

— „Religiunea“ din punctu de vedere politico-juridicu de Dr. Ioane Bohl, advocatu in Amsterdam, dupa traducerea germana de d. Sylviu Rezeiu, preotu gr.-cath. alu diecesei Oradane. Abonamentele la acésta scriere se potu face deadreptulu la d. traductoriu in Oradea-Mare. Pretiulu unui esemplaru care va fi de 22—24 cóle este de: 1 fl. 70 cr. éra pentru clerici și studenti 1 fl. 30 cr. v. a. Dela 10 esemplare se da d-loru colectanti, unulu gratuitu.

— „Crescererea Poporala“ manualu pedagogico-didacticu pentru luminatorii poporului, dupa dirigitile preparandialu alui Ignatiu Bárabany, prelucratu de Dr. Augustinu Lauranu, profesorulu și catechetu la r. institutu preparandialu diecesanu gr.-cath. de Oradea mare.

Copriusulu acestei carti care va appare in 15 Aprilie a. c. va fi urmatoriulu: Introducea. §. 1. Chiamarea si insusirile invetatoriulu. §. 2. Cualificarea invetatorilor. §. 3. Scól'a poporala. — Tractatulu I. Despre omu. Partea I. Trupulu omenescu. Capu I. Organele nutritii. C. II. Org. miscarii. C. III. Org. semtirii. C. IV. Org. vorbiri. Partea II. Sufetulu omenescu. C. I. Mintea, séu potinti'a de a cunosce. Sectiunea I. Potinti'a intuitória. §. 1. Pot. int. esterna. §. 2. Pot. int. interna. Sect. II. Potinti'a reprezentatória. §. 1. Memori'a. §. 2. Fantasi'a. Sect. III. Potinti'a cugetatória. §. 1. Pot. de a formá conceptu. §. 2. Pot. judecatória. §. 3. Pot. ratiatória. * * * Diferentiele mentali. C. II. Anim'a, séu potinti'a de a semti. C. III. Voi'a, séu potinti'a de a pofiti. Sect. I. Instinctulu. Sect. II. Voi'a, séu arbitriulu. — Tract. II. Despre crescere. Partea I. Crescerea trupésca. C. I. Despre aperare, séu scutire. C. II. Despre portarea de grigia. C. III. Despre deprindere. Part. II. Crescerea sufletésca. C. I. Cultivarea mintii, séu a potintiei de a cunosce. §. 1. Cult. potintiei intuitórie. §. 2. Cult. memoriei. §. 3. Cult. fantasiei. §. 4. Cult. potintiei de a formá conceptu. §. 5. Cult. potintiei judecatóriare. §. 5. Cult. potintiei ratiatóriare. C. II. Cult. ámeiei, séu a potintiei de a semti. C. III. Cult. voiei, séu a potintiei de a pofiti. §. 1. Cultiv. instinctului. §. 2. Cult. voiei (characterulu). — Tractatulu III. Despre invetiare. Partea I. Didactic'a generala. C. I. Organizatiunea esterna a scólei. Cap. II. Org. interna a scólei. Sect. I. Disciplina scolastica. §. 1. Crescerea religiosu-morala. §. 2. Ordulu scolasticu. §. 3. Sustienerea liniscei. §. 4. Sustienerea atentii. §. 5. Sustienerea sirguintiei. Sect. II. Medilócele disciplinare. §. 1. Amabilitatea si auctoritatulu invetatoriulu. §. 2. Conlucrarea parintilor si a superiorilor. §. 3. Legile scolastice, séu regulile disciplinare. §. 4. Indatinarea. §. 5. Premiarea si pedepsirea. §. 6. Esamenele scolastice. §. 7. Gruparea scolarilor. §. 8. Classificatiunea. Sect. III. Modulu invetarii, séu metodulu. §. 1. Principiale didactice. §. 2. Planulu invetarii. * * * Progresiunea didactica. §. 4. Formele invetarii. §. 5. Tonulu invetarii. §. 6. Ocupatiunile. §. 7. Instrumentele scolastice. Partea II. Didactic'a speciala (Metodic'a aplicata.) C. I. Institutiunea Catechetica. C. II. Institutiunea gramaticala. Sect. I. Deprinderile verbali si mentali. Sect. II. Invetiarea cetirii (scriptologi'a). §. 1. Cetirea mecanica. §. 2. Cetirea la intielesu. §. 3. Cetirea frumósa. Sect. III. Deprinderile gramaticali. C. III. Institutiunea matematica. Sect. I. Invetiarea aritmetice. Sect. II. Invetiarea geometriei. C. IV. Invetiarea cunoscutiloru de folosu comunu. §. I. Invet. geografiei. §. 2. Invet. istoriei. §. 3. Invet. istoriei naturale. §. 4. Invet. elem. fisice. C. V. Invetiarea desteritatiloru folositorie si desfetatóriare. §. 1. Invet. caligrafiei. §. 2. Invet. desemnului. §. 3. Invet. cantului. §. 4. Invet. gimnastice. §. 5. Invet. lucrului. — Apendice. Spicuri din istori'a pedagogiei. §. 1. Crescerea poporala la Chinesi. §. 2. La Indieni. §. 3. La Persieni. §. 4. La Egipteni. §. 5. La Greci. §. 6. La Romani. §. 7. La Israelitieni. §. 8. La Crestini. §. 9. Inluinti'a realismului. §. 10. Inluinti'a pietismului. §. 11. Despre Rousseau. §. 12. Inluinti'a filantropiloru. §. 13. Despre Pestalozzi. §. 14. Originea institutórilor preparandiali. §. 15. Starea actuala a crescerii poporale. §. 16. Diu istori'a educatiunii a patriei nóstre. * * * Regule de vietia pentru preparandii absoluti.

Abonamentele se potu face la d. autoru in Oradea-Mare cu pretiulu de 1 fl. 30 cr. pentru 1 esemp.

— „Dizionario biografico“ della letteratura contemporanea, publicatu in Firenze, sotto la direziune del professore Angelo de Gubernatis. Acésta interesanta publicatiune va appare in 12 fasciculu de cate 96 pagine in 8° cu pretiulu de 25 franci, Subsciptiunile se potu face directu la: Monsieur M. le prof. Angelo de Gubernatis, Florence, Rue Silvio Pellico, Nro. 1.

Cursulu moneteloru in val. austr.

Vien'a, 22 Martiu

Galbinii imperat. de aur	fl. 5.53 er.
Moneta de 20 franci	„ 9.33 ¹ / ₂ „
Imperialu rusescu	„ 9.30 „
Moneta germana de 100 marce	„ 57.60 „
Sovereigns englesi	„ 12.— „
Lira turóesca	„ 11.— „
Monete austr. de argintu 100 fl.	„ — „